

Vállalkozási mérlegképes könyvelő

ELLENŐRZÉS

tantárgy

5. téma
(Belső ellenőrzés)

A vállalkozások belső ellenőrzése

A **belső ellenőrzés** a gazdálkodó szervezetben belül olyan **rendszer**, amely **képes jelezni**

- ✓ a kialakított **szabályoktól**, **követelményektől** való **eltérést**,
- ✓ a külső feltételekben, a környezetben bekövetkezett azon **változásokat**, amelyek **befolyásolják** az adott gazdálkodó szervezetben belüli **tevékenység feltételeit**, körülményeit.

2

Az egységes **belső ellenőrzési rendszer** magába foglalja:

1. a vezetők ellenőrzési tevékenységét
→ **vezetői ellenőrzés**
2. a vállalkozás alap- és gazdasági tevékenységei folyamatába épített ellenőrzést
→ **folyamatba épített ellenőrzés**
3. a függetlenített belső ellenőr tevékenységét
→ **függetlenített belső ellenőrzés**

3

A belső kontrollrendszer és komponensei

Belső kontroll: egy folyamat, amelyet a társaság igazgatósága, a menedzsment és az alkalmazottai befolyásolnak, és amelyet azért hoznak létre, hogy az alábbi célok elérését illetően ésszerű bizonyosságot nyújtson:

- ✓ a **működés hatékony és eredményes**,
- ✓ a pénzügyi **beszámolási rendszer megbízható**,
- ✓ a vonatkozó **szabályozásnak** (jogszabályok és hatósági előírások, de ideértendők a belső szabályzatok is) és az **etikai szempontoknak** a társaság **eleget tesz**.

4

Kontrollrendszer: részletesen dokumentálják a belső kontrollok céljait, a megvalósításukhoz szükséges eszközöket, a kontroll folyamat lépéseit, és az esetleges hiányosságok nyilvánosságra hozatalának módszereit.

Segítséget nyújtanak a belső irányítási és ellenőrzési rendszerek szervezeti kialakításához és ellenőrizhetőségéhez.

Nemzetközileg leginkább elterjedt a **COSO modell** (a kontrollok kiépítését 5 lépésre bontja) → egységbe foglalja a **Mit, Hogyan? Miért? Ki?** kérdésekre adott válaszokat.

5

AUTÓ hasonlat

Belső kontroll:

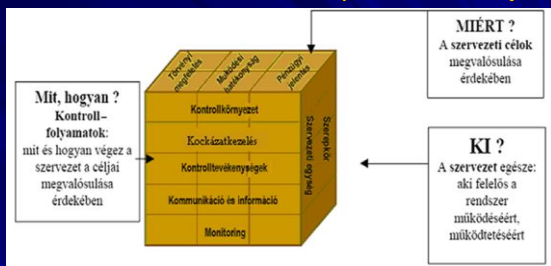
- ▶ kormány, fék, gázpedál, index, fényszórók, stb.

Külső kontroll:

- ▶ közlekedési tábla, útburkolati jelek, közlekedési lámpa, sebességhatár, KRESZ stb.

6

A belső kontrollrendszer (COSO-modell)



COSO: Committee of Sponsoring Organisations
(a belső kontrollokért felelős amerikai hatóság)

7

A kontrollrendszer komponensei:

1. Kontrollkörnyezet: egy szervezet felső szintű, az egész szervezetre kiható hozzáállását adja meg. Alapja a belső kontrollok összes többi elemének, amely biztosítja a figyelmet és a rendet a szervezetben.

Összetevői:

- feladat- és felelősségi körök kijelölése,
- vezetés filozófiája és stílusa,
- szervezeti felépítés,
- HR-politika és gyakorlat,
- elkötelezettség a szakértelem iránt,
- felső vezetés és audit bizottság.

8

2. Kockázatértékelés és kezelés:

Kockázat: a vállalkozás, szervezet működése tekintetében mindazon események bekövetkezésének valószínűsége, amelyek hátrányosan érinthetik a vállalkozás működését, céljainak elérését.

Csoportosítása:

♦ Kiváltó oka szerint:

- külső környezetből eredő kockázatok,
- tevékenységi kockázatok,
- emberi erőforrás kockázatok.

9

♦ Felmerülés folyamatbeli helye szerint:

- **Eredendő kockázat:** a tevékenységeknek a természetes velejárói ← emberi hibával, mulasztással, tévedéssel összefüggő.
- **Belső kontroll kockázata:** a belső kontroll által nem jelzett lényeges hiba, szabálytalanság.
- **Megmaradó kockázat:** fennmarad a vezetés által megtett intézkedések után is ← fel nem ismert, valamint elviselt kockázat.

Kockázatértékelés: mechanizmusok, amelyek lehetővé teszik a szervezeti célokat érintő negatív hatások, vagy elszalasztott lehetőségek felismerését, elemzését és kezelését.

Feltétele: ismertek legyenek a szervezeti célok

10

3. Kontrolltevékenységek: a kockázatok kezelésének eszközei, amelyek felelősek mindazok az eljárások, amelyek biztosítják, hogy

- ▶ a vezetés által megfogalmazott célok és elvárások végrehajtásra kerüljenek,
- ▶ az azokat veszélyeztető kockázatokat a tevékenység során a szervezet kezelje.

A szervezeti hierarchia minden szintjén és minden működési területén megjelennek → minden szervezet sajátos célokkal, folyamatokkal és kockázatokkal rendelkezik, ezért a kontrolltevékenységek is specifikusakká válnak.

11

4. Információ és kommunikáció: biztosítja a szervezeten belül a fentről lefelé történő (pl. célok, elvárások) és az alulról felfelé történő információ-áramlást (pl. kockázatok, hiányosságok)

Biztosítani kell a következőket:

- a beosztottak kellően ismerjék a feladataikat
- a vezetés nyitott legyen az alulról jövő javaslatokra
- a kommunikációs csatornák hatékonyan működjenek és nyitottak legyen az ügyfelek felé
- a külső érintettek hozzáférjenek a szervezet etikai kódexéhez
- a vezetés időben reagáljon az érintettekkel folytatott kommunikáció által megkövetelt esetekben (pl. vevői panaszok)

12

5. Monitoring: tevékenységek megfigyelésén alapul, amely magába foglalja:

- a működési folyamatokba épített folyamatos, mindennapi szokásos monitoringot, napi értékeléseket,
- az elkülönített nem mindennapos értékeléseket,
- a külső, független véleményeket is, valamint
- a hiányosságok feltárását és jelentését.

13

A belső kontrollrendszer értékelése, felülvizsgálata

A függetlenített belső ellenőrzés vizsgálja és értékeli:

- ✓ a belső kontrollrendszerek eredményességét és hatékonyságát,
 - ✓ rendszeresen és szabályozott módszerrel értékeli és javítja a kockázatkezelést, az ellenőrzési és irányítási eljárások hatékonyságát,
- ezáltal segíti a szervezeti célok megvalósítását.

Módszerei:

- elemzéseket készít és értékeli,
- ajánlásokat tesz, tanácsokat és információkat ad a vállalkozás vezetése számára.

14

A függetlenített belső ellenőrzés

A vállalkozás céljainak elérését, a vezetés munkájának alátámasztását, döntéseinek megalapozottságát, a vállalkozások belső kontrollrendszerét segítő eszköz.

A felső vezetés vagy a felügyelő bizottság irányítása alatt működik a jogszabályi előírásoknak, vagy a belső szabályozásnak megfelelően.

1
5

Jellemzői:

- ❑ független, objektív, értékteremtő bizonyosságot adó és tanácsadó szolgáltatás, amely segít a vállalati működés fejlesztésében,
- ❑ a szervezeti célok elérése érdekében rendszerszemléletű megközelítéssel és módszeresen értékeli a szervezet kockázatkezelési, kontroll-, illetve társaságirányítási folyamatait.

1
6

Jellemzői:

- ❑ független, objektív, értékteremtő bizonyosságot adó és tanácsadó szolgáltatás, amely segít a vállalati működés fejlesztésében,
- ❑ a szervezeti célok elérése érdekében rendszerszemléletű megközelítéssel és módszeresen értékeli a szervezet kockázatkezelési, kontroll-, illetve társaságirányítási folyamatait.

1
7

Kiemelt feladatai: a vállalkozás

- ✓ szervezettségének,
- ✓ szabályzatai tartalmának (számviteli politika és mellékletei: pénzkezelési, leltározási stb.
- ✓ tervezési feladatainak,
- ✓ a piaci munkák, a piackutatási és -szervezési tevékenység alakulásának,
- ✓ a műszaki fejlesztési tevékenységének,
- ✓ a tárgyi eszközökkel gazdálkodás (műszaki állapot, felújítás, karbantartás) tevékenység ellenőrzése
- ✓ a termelési / szolgáltatási / áruforgalmazási tevékenység

18

- ✓ a termelési / szolgáltatási / áruforgalmazási tevékenység,
 - ✓ a termelési tényezők felhasználása ellenőrzése,
 - ✓ a vagyonvédelem, a pénzkezelés, a jövedelmezőség,
 - ✓ a bizonylati rend és az okmányfegyelem,
 - ✓ az éves beszámoló, annak egyes elemei valódiságának és
 - ✓ a belső ellenőrzési rendszer elemei működésének
- a szükséges mértékű **vizsgálata, ellenőrzése.**

19

Feladatkörei:

- A. Bizonyosságot (95%) nyújtó ellenőrzési tevékenység: ha a vállalkozás működési és gazdálkodási folyamatai, kockázatkezelési és kontrolltevékenysége hiányosságot, eltérést mutat → feltárja, javaslatokat ad ezek javítására.

A vizsgálat **iránya és módszere** szerint

- **Rendszerellenőrzés:** meggyőződés a belső kontrollrendszer megfelelőségéről (kontrollok megléteről, teljességéről, eredményes működéséről); módszere: kérdőív, teszt
- **Teljesítmény-ellenőrzés:** a működés, az erőforrás-felhasználás gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének vizsgálata

20

- **Pénzügyi ellenőrzés:** a szervezet, program pénzügyi elszámolásainak, számviteli nyilvántartásainak ellenőrzése
- **Szabályszerűségi ellenőrzés:** a szervezet működése, illetve tevékenysége megfelelően szabályozott-e (hatályos jogszabályok, belső szabályzatok, vezetői rendelkezések előírásai).
- **Informatikai rendszerek ellenőrzése:** a rendszerek megbízhatóságának, a tárolt adatok teljességének, megfelelőségének, szabályosságának és védelmének vizsgálata

- B. **Tanácsadói tevékenység:** a belső ellenőrök által nyújtott szolgáltatás → javítják a szervezet irányítási, kockázatkezelési és kontrollfolyamatait → az ellenőr operatív felelősséget nem vállal át

21

A belső ellenőrzési szervezettel szembeni elvárások

Segítse

- ☐ a vezetőt a döntések megalapozásában, a belső tartalékok feltárásában, az eszközök hatékony felhasználásában, a hiányosságok és szabálytalanságok megelőzésében, a káros következmények elhárításában, csökkentésében,
- ☐ a vezetői utasítások végrehajtását, a belső rend és fegyelem megtartását, a hiányosságok feltárását és kiküszöbölését, a vagyon védelmét,
- ☐ a vagyon és pénzügyi helyzet megfelelő számbavételét és megállapítását, a szervezet működéséről megbízható, valós kép kialakítását.

22